

In gesprek met omgevingspsycholoog Fiona de Vos

VERGEET QUICK FIXES, DUIK DE DIEPTE IN!

Vergeet quick fixes, duik de diepte in!

In gesprek met omgevingspsycholoog Fiona de Vos

Een pionier op het gebied van omgevingspsychologie, dat omschrijft Fiona de Vos het beste. Haar belangstelling begon al jong. Fiona raakte gefascineerd door 'misfits' tussen omgevingen en mensen. Tijdens haar studie psychologie verdiepte ze zich in het effect van de omgeving op de mens en vice versa. Er was geen echt studiep pad voor handen, dus dat creëerde Fiona zelf. Ze volgde vakken aan verschillende universiteiten met psychologie en gebouwde omgeving als rode draad. Haar belangrijkste uitvalsbasis? De City University of New York, de bakermat van de omgevingspsychologie. Inmiddels geeft Fiona les aan de UvA Academy en heeft ze een eigen adviesbureau. Het pad dat zij voor haarzelf creëerde, legde ook de basis voor het vak in Nederland. We spreken Fiona in hartje Amsterdam, in de Tuin van Jan. Een stiltetuin, waar bewoners de initiatiefnemers van zijn.

Waar draait omgevingspsychologie in de kern om? Om goed te functioneren zijn een aantal basale dingen van belang voor de ruimte om ons heen: zoals veiligheid, privacy, territorium, maar ook de mate van prikkels. Die elementen keren telkens terug in het vak. Hoe kun je dit borgen, behouden en ontwikkelen, dat is de vraag. Niet makkelijk, want soms ben je je helemaal niet bewust van je behoefte, maar is het toch cruciaal voor hoe je je voelt.

Deze principes binnen de omgevingspsychologie manifesteren zich overal: van het stukje stoep of voortuin dat je bescherming biedt voordat je de openbare ruimte betreedt tot de behoefte aan niet te veel prikkels in een klaslokaal. Of hier in de tuin: prachtig, je ervaart letterlijk rust midden in de hectiek van de stad. Natuurlijk gelden er algemene uitgangspunten die een ruimte of gebouw veraangenaam of aanzienlijk beter laten aansluiten op de mens, maar de uitwerking ervan is heel specifiek en contextueel. Wat voor de één geldt, hoeft voor de ander niet relevant te zijn. Wat in een ziekenhuis in Groningen van toepassing is, kan heel anders liggen in Amsterdam. Het is belangrijk daarin te duiken en je dit beeld te vormen.

Wat is je drijfveer om je hierin te verdiepen? Ik word gedreven door mensen. Vooral degenen die geen 'stem' hebben in de totstandkoming van nieuwe gebouwen. Ik wil hen wél aan bod laten komen. Zo adviseer ik onderwijsinstellingen om bijvoorbeeld voor kinderen met meervoudige beperkingen een school te ontwerpen die aansluit op hun behoeften. Dat is niet altijd makkelijk: vaak ligt er al een ontwerp en zijn er al allerlei posities ingenomen. Om dan nog, terwijl er al een plan ligt, tot de beste indeling, materialisering en inrichting te komen... dat kan best lastig zijn. Toch drijft het me dit aan te gaan en te veranderen. Want daarmee kun je bijvoorbeeld zelfredzaamheid en leervermogen vergroten en zelfs tot gezondheidswinst komen. Dat raakt me.

Zo las ik tijdens mijn studie een artikel over cirkelvormige verpleegafdelingen in plaats van lange gangen. Het bleek te leiden tot meer tijd met de patiënt en sneller herstel. Patiënten hebben zo zicht op de centrale verpleegpost, dat geeft ze een gevoel van veiligheid en geborgenheid. Anderzijds geeft het de verplegers korte loopafstanden en datzelfde zicht op hun patiënten. Dit artikel leidde ertoe dat ik me wilde specialiseren in omgevingspsychologie.

“Ik word gedreven door mensen. Vooral degenen die geen ‘stem’ hebben in de totstandkoming van nieuwe gebouwen. Ik wil hen wél aan bod laten komen.”

FIONA DE VOS

Omgevingspsycholoog

Is er een checklist voor omgevingspsychologie?

Natuurlijk zijn er algemene uitgangspunten die een ruimte ten goede komen. Maar vergeet checklisten en quick fixes! Die zijn er namelijk niet. Je zult je moeten verdiepen in voor wie je bouwt en wat voor diegene belangrijk is. Ik vind het geweldig dat Revolve zich hierin verdiept en omgevingspsychologie meeneemt in projectontwikkeling. Het proces van design thinking leent zich daar ook goed voor, omdat je vroegtijdig gebruikers en stakeholders aan tafel haalt. Net als placemaking, waar het draait om samen projecten en plekken ‘maken’ of creëren. Dit proces en principe zet ook gebruikers centraal. Die overeenkomst is er dus met omgevingspsychologie, echter, het laatste gaat wel dieper.

Neem bijvoorbeeld akoestiek. Kantoortuinen vind je overal, ook in beroepsgroepen waar concentratie en het hebben van eigen ruimte heel belangrijk is om te kunnen functioneren. De vraag is dan of een open ruimte, waarin geluid vrij spel heeft en privacy uitdagend is, een juiste invulling is. Zo kunnen gebouwen en hun invulling soms letterlijk niet matchen.

Als omgevingspsycholoog stel je andere vragen en ‘kijk’ je anders naar je omgeving. Het gaat dan niet om esthetiek, maar vooral om de wisselwerking tussen mens en omgeving. Doet het gebouw wat het zou moeten doen? Als omgevingspsycholoog leg je de verbinding tussen verschillende stakeholders: van de architect, tot de uiteindelijke gebruiker en de wetenschapper. Hierdoor krijg je gebouwen die het beste uit mensen naar boven halen!

